

Prvá všeobecná pozícia českého a slovenského agropotravinárskeho sektoru a mimovládnych organizácii k SPP po roku 2027

Spoločná poľnohospodárska politika po roku 2027 a aj ďalej do budúcnosti by mala naďalej naplňať ciele definované v Zmluve o fungovaní Európskej únie. Cieľom poľnohospodárskej politiky by malo byť zvyšovanie produktivity poľnohospodárstva podporou technického pokroku a zabezpečovaním racionálneho rozvoja poľnohospodárskej výroby a optimálneho využitia výrobných faktorov; poľnohospodárska politika by mala zaisťovať zodpovedajúcu životnú úroveň poľnohospodárov prostredníctvom navyšovania individuálnych príjmov poľnohospodárov; mala by viesť k stabilizácii trhov a k zabezpečeniu plynulého zásobovania, ale aj k zabezpečeniu potravín spotrebiteľom za rozumné ceny. Potravinová bezpečnosť vo všetkých svojich aspektoch – bezpečnosť potravín, cenová dostupnosť potravín, kvalita potravín a dostupnosť potravín – by malo byť kľúčovou prioritou SPP po roku 2027 spoločne s udržateľným posilňovaním poľnohospodárskej výroby. Zabezpečovať by mala aj sebestačnosť v poľnohospodársko-potravinárskej produkcii v Európskej únii a konkurencieschopnosť sektora aj európskych poľnohospodárov a potravinárov. SPP po roku 2027 by mala byť spravodlivá a mala by kompenzovať zhoršené konkurenčné postavenie zodpovedných poľnohospodárov a podporovať prirodzený vzťah medzi rastlinnou a živočíšnou výrobou.

Budúca SPP by preto mala zohľadňovať nasledujúcu kombináciu cieľov: potravinová bezpečnosť (bezpečnosť, kvalita, cenová dostupnosť, dostupnosť); potravinová sebestačnosť, suverenita a skracovanie dodávateľských reťazcov aj uhlíkovej stopy; zabezpečenie udržateľného posilňovania poľnohospodársko-potravinárskej výroby v Európe; posilnenie postavenia poľnohospodárov v dodávateľskom reťazci a ich konkurencieschopnosti; a posilňovanie spolupráce medzi poľnohospodármi a potravinármi, vrátane uplatňovania princípu obehovosti a znižovania potravinového odpadu.

Budúci ekonomický model Spoločnej poľnohospodárskej politiky by mal byť založený na kombinácii v súčasnosti existujúceho výrobného faktora (zameranie na pôdu a priame platby so základnou podmienenosťou) a modelu založeného na finančných aspektoch, najlepšie na modeli poistenia príjmov poľnohospodárov. Kombinovaná by mala byť tak podmienenosť na účely výrobného faktora, ako aj model založený na výkonnosti. SPP by aj naďalej mala byť nastavovaná na národnej úrovni.

Súčasný rozpočet SPP nie je dostatočný, ani dostatočne motivujúci. V roku 2021 dosiahla poľnohospodárska produkcia v EÚ hodnotu 449,5 miliardy EUR, príspevky zo SPP v roku 2021 dosahovali 55,7 miliárd EUR, predstavovali teda iba 12,4 % ročnej poľnohospodárskej produkcie EÚ. Európski poľnohospodári a potravinári musia čeliť výkyvom na trhoch, geopolitickým zmenám, je na nich kladených stále viac neproduktívnych nárokov bez toho, aby bolo plnenie týchto nárokov kompenzované. Rozpočet pre SPP musí byť zvýšený, a to ideálne prostredníctvom kombinácie rôznych zdrojov – zo strany členských štátov, z nástrojov politik a z nových trhových nástrojov (napr. CBAM). S ohľadom na nárast požiadaviek kladených na poľnohospodárov a doterajšie nenavýšovanie finančných prostriedkov, kľúčovou prioritou by okrem zaistenia vyššieho rozpočtu mala byť aj ochrana vnútorného trhu EÚ, napríklad cez prísnejšiu colnú politiku.

Veríme, že Spoločná poľnohospodárska politika po roku 2027 by mala konečne priniesť dlho sľubované zjednodušenie. Priame platby by mali byť zachované, minimálne v základnej miere platieb viazaných na plochu, ktoré zaisťujú hlavnú stabilitu a istotu pre poľnohospodárov v neistých a turbulentných dobách.

Pilierovú štruktúru SPP považujeme za stabilnú, domnievame sa ale, že by bolo vhodné zvážiť jej reštrukturalizáciu. Prvý pilier by mal aj naďalej slúžiť na zabezpečovanie priamych platieb poľnohospodárom, mal by sa však rozšíriť o poistenie príjmu poľnohospodárov, druhý pilier by mohol byť zameraný na investície. Ak by sa malo uvažovať o ďalšom pilieri, ktorý by mal reflektovať environmentálne ciele a ambície, ktoré by sa mali vzťahovať k SPP, potom sa vytvoreniu tohto piliera nebránime, pokiaľ bude financovaný z prostriedkov mimo SPP, ideálne z prostriedkov určených v rozpočtových kapitolách EÚ na otázky týkajúce sa životného prostredia a klímy.

Čo sa týka nastavenia priamych platieb, aj naďalej by mal byť podporovaný zodpovedajúci rozpočet pre platby viazané na produkciu, pokračovať by mala byť snaha o dosiahnutie externej konvergencie. Dlhodobo nepodporujeme tvrdé zastropovanie priamych platieb. V otázke presmerovania platieb od väčších príjemcov smerom k menším zdôrazňujeme, že by prostriedky zo SPP mali byť poskytované tým, ktorí skutočne hospodária – pôda, ktorá je vyčlenená pre poľnohospodárstvo, by mala byť v prvom rade produkčná, tomu by mala zodpovedať výplata priamych platieb. Nepodporujeme modely, ktoré budú diskriminovať jednu skupinu poľnohospodárov voči druhým; podporujeme modely, ktoré budú motivovať všetkých aktívne hospodáriacich poľnohospodárov, ktorí zodpovedne hospodária. V prípade akéhokoľvek obmedzovania priamych platieb niektorým skupinám poľnohospodárov zastávame názor, že by sa mali povinne zohľadňovať náklady poľnohospodárov na zamestnanosť, podporujeme aj prípadné zohľadnenie ekosystémových služieb, ktoré poľnohospodári poskytujú. Redistributívne platby by nemali mať nastavenú iba minimálnu prahovú hodnotu, ale aj maximálnu (strop).

Zdôrazňujeme ale, že našou hlavnou prioritou je neobmedzovanie prostriedkov zo SPP poľnohospodárom, ktorí hospodária zodpovedne a v súlade s princípmi obehového hospodárstva, a ktorí spoločnosti poskytujú vysoko kvalitné a dostupné potraviny, najmä v časoch, kedy by potravinová bezpečnosť, udržateľné posilňovanie poľnohospodárskej produkcie, sebestačnosť a konkurencieschopnosť mali byť našimi hlavnými cieľmi.